

**Handläggare**  
Maria Thomelius  
Telefon: 0850810312

**Till**  
Östermalms stadsdelsnämnd  
2021-04-22

## Remiss av författningsförslag i promemorian Barnets bästa när vård enligt LVU upphör

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2021/ 364

### Förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

### Sammanfattning

Östermalms stadsdelsnämnd har, av kommunstyrelsen, ombetts besvarat en remiss av promemorian *Barnets bästa när vård enligt LVU upphör*. I promemorian redovisas utredningen av hur principen om barnets bästa kan stärkas vid beslut om upphörande av vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

De författningsändringar som föreslås syftar till att stärka principen om barnets bästa och säkerställa trygghet, säkerhet och stabilitet för barn som vårdas enligt LVU och socialtjänstlagen (SoL). Förslagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2022.

I utredningen föreslås att principen om barnets bästa stärks genom en bestämmelse att socialnämnden inte får besluta att vård enligt LVU ska upphöra, förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Vidare föreslås att socialnämnden ska överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud när ett barn är placerat i ett familjehem, eller annat enskilt hem, och socialnämnden överväger eller prövar om vård fortfarande behövs.

Utredningen föreslår också att socialnämndens skyldighet att överväga överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken ska tidigareläggas. Socialnämnden föreslås därtill få skyldighet att följa upp barns situation efter det att vård enligt LVU har upphört. Slutligen föreslås att socialnämnden ska ges befogenhet att besluta om drogtester för vårdnadshavare och föräldrar till barn som vårdas enligt LVU.

Förvaltningen är i sitt svar positiv till utredningens förslag som sammantaget innebär att rättigheterna för barn som vårdas utanför det egna hemmet stärks. Det är förvaltningens mening att förslagen kommer att kunna bidra till att förbättra förutsättningarna för en trygg uppväxt och en god utveckling för dessa barn.

I några avseenden hade förvaltningen välkomnat ytterligare förslag i syfte att stärka barns rättigheter. Ett sådant förslag är barnets rätt till ett eget ombud vid beslut om upphörande av vård enligt LVU. Förvaltningen lyfter också behovet av en översyn av möjligheten för en skyndsam vårdnadsöverflytt till särskild förordnad vårdnadshavare (6 kap § 7 FB) vid beslut om vård enligt LVU, när vårdnadshavaren utsatt barnet för allvarliga övergrepp eller våld, eller när en vårdnadshavare dömts för mord eller dråp av den andra föräldern. Som komplement till vårdnadsöverflytt bör också, menar förvaltningen, möjligheterna till adoption ses över. Gällande förslaget om socialnämndens skyldighet att följa upp barnets situation efter att vård enligt LVU upphör, menar förvaltningen att det är viktigt att se över frågor om informationsöverföring, anmälningsskyldighet och överföring av uppföljningsskyldigheten i det fall familjen flyttar till en annan kommun.

### **Bakgrund**

Östermalms stadsdelsnämnd har, av kommunstyrelsen, ombetts besvara en remiss av promemorian Barnets bästa när vård enligt LVU upphör (DS 2021:7).

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, socialnämnden samt stadsdelsnämnderna i Enskede-Årsta-Vantör respektive Skärholmen.

Nämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2021-04-27.

### **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts vid socialtjänstavdelningen inom Östermalms stadsdelsförvaltning.

### **Ärendet**

I april 2020 uppdrog regeringen åt kansliråd Charlotte Lönnheim att utreda hur principen om barnets bästa kan stärkas vid beslut om upphörande av vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Bakgrunden var, enligt socialministern, ett behov av att skärpa lagar och regelverk som styr socialtjänst och

domstolar för att säkerställa tillämpning av principen om barnets bästa.

Promemorian, Barnets bästa när vård enligt LVU upphör, överlämnades till regeringen den 25 februari 2021.

Författningsförslagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2022.

### Uppdragets innehåll

Insatser till barn och unga ges i första hand på frivillig väg med stöd av socialtjänstlagen (SoL). I de fall det inte är möjligt kan lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) bli tillämplig. LVU reglerar förutsättningarna för tvångsvård när barnet bedöms ha ett vård- eller skyddsbehov, som inte kan tillgodoses med frivilliga lösningar. När vård enligt LVU inte längre behövs ska socialnämnden besluta att vården ska upphöra.

Utredningens uppdrag var att utreda:

- hur principen om barnets bästa kan stärkas i samband med bedömning av om vården enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska upphöra,
- om det finns ett behov av att tidigarelägga socialnämndens skyldighet att överväga överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken,
- om det bör införas en möjlighet för socialnämnden att besluta att vårdnadshavare eller förälder ska uppvisa resultat av prov för kontroll av påverkan av narkotika, alkoholhaltiga drycker m.m. inför och i samband med umgänge och i samband med socialnämndens bedömning av om vård enligt LVU ska upphöra, och
- om det bör införas en skyldighet för socialnämnden att följa upp barns situation efter det att en placering har upphört.

### Utredningens förslag

Enligt utredaren har socialnämnden genom nuvarande lagstiftning flera olika verktyg för att tillgodose barnets behov i samband med upphörande av LVU. Det är i syfte att ytterligare stärka principen om barnets bästa och säkerställa trygghet, säkerhet och stabilitet för barn som är placerade i samhällsvård som ändringarna i LVU och i socialtjänstlagen föreslås. Ändringarna innebär att socialtjänstens dels ges ytterligare verktyg för att säkerställa att barn inte

återvänder till en hemmiljö som inte är trygg och dels ett förtydligande av socialtjänstens ansvar att använda verktygen.

Huvuddragen i utredningens förslag sammanfattas under följande fyra rubriker;

1. Principen om barnets bästa stärks i samband med bedömning av om vård enligt LVU ska upphöra.

I utredningen föreslås en bestämmelse som innebär att socialnämnden inte får besluta att vård ska upphöra, förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Förslaget omfattar barn som vårdas enligt LVU på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet (2§ LVU). Enligt utredaren är förslaget en kodifiering av gällande rättspraxis. Förslaget innebär ett förtydligande för socialnämnden och en markering av vikten av att vården inte får upphöra för tidigt.

Vidare föreslås att socialnämnden ska överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud när ett barn är placerat i ett familjehem, eller annat enskilt hem, och socialnämnden överväger eller prövar om vård fortfarande behövs. Enligt gällande lagstiftning får förvaltningsrätten, efter ansökan av socialnämnden, fatta beslut om flyttningsförbud (24 § LVU). Utredaren menar att förslaget säkerställer att socialnämnden beaktar bestämmelsen om flyttningsförbud. Bestämmelsen föreslås även omfatta barn som vårdas med stöd av socialtjänstlagen.

2. Socialnämndens skyldighet att överväga överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken tidigareläggs.

I utredningen föreslås att socialnämnden, senast när barnet varit placerad i samma familjehem under två år, särskilt ska överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden. Förslaget innebär en tidigareläggning av den skyldighet som socialnämnden har idag som gäller när barnet varit placerad i samma familjehem under tre år från det att placeringen verkställdes (13 § LVU och 6 kap. 8 § SoL). Övervägandet ska göras när det är uppenbart att det är bäst för barnet att det rådande förhållandet får bestå och att vårdnaden flyttas över till den som har tagit emot barnet.

3. Socialnämnden ska följa upp barns situation efter det att vård enligt LVU har upphört.

I utredningen föreslås att socialnämnden ska bli skyldig att följa upp situationen för den som är under 18 år efter att vård enligt LVU har upphört. Denna skyldighet föreslås gälla oavsett samtycke och ska vara avslutad inom sex månader. Syftet med förslaget är att öka tryggheten och stabiliteten för barn efter avslutad vård.

Enligt nuvarande lagstiftning har socialnämnden möjlighet, men inte skyldighet, att besluta om uppföljning om barnet bedöms vara i särskilt behov av stöd och skydd men samtycke till sådan åtgärd saknas.

4. Socialnämnden får befogenhet att besluta om drogtestar för vårdnadshavare och föräldrar till barn som vårdas enligt LVU.

I utredningen föreslås att socialnämndens ska få befogenhet att i vissa situationer besluta att en vårdnadshavare eller en förälder till barn som vårdas enligt LVU ska lämna prov för kontroll av om han eller hon är påverkad av alkoholhaltiga drycker, narkotika m.m. inför umgänge och inför prövning av om vård ska upphöra. Det ger, enligt utredaren, socialnämnden ytterligare verktyg vid bedömning inför umgänge och inför prövning av om vård enligt LVU kan upphöra.

### Konsekvenser

I utredningen redovisas de konsekvenser förslagen bedöms få inom olika områden.

Utredaren skriver att förslagen bidrar till ökad trygghet, säkerhet och stabilitet och till att ytterligare stärka barnets bästa. Förslaget om skyldighet att följa upp ett barns situation efter avslutad vård bedöms innebära ökade kostnader för kommunerna. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv menar utredaren att konsekvenserna är gynnsamma då ökad trygghet, säkerhet och stabilitet för barn som är, och har varit i, samhällsvård kan leda till bättre framtidsutsikter för barnen när det gäller hälsa, utbildning, personlig utveckling och yrkesliv. Utredaren gör bedömningen att flera av förslagen utgör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen men att dessa ska bedömas vara proportionerliga.

Östermalms stadsdelsförvaltning  
Stab

Karlavägen 104  
Box 24 156  
10451 Stockholm  
Växel 08-50810000  
Fax  
ostermalm@stockholm.se  
stockholm.se

### Synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag som sammantaget innebär att rättigheterna för barn som vårdas utanför det egna hemmet stärks. Det är förvaltningens mening att förslagen kommer

att kunna bidra till att förbättra förutsättningarna för en trygg uppväxt och en god utveckling för dessa barn.

I några avseenden hade förvaltningen välkomnat ytterligare förstärkning av barnets rättigheter. Detta kommenteras under respektive rubrik nedan.

1. Principen om barnets bästa stärks i samband med bedömning av om vård enligt LVU ska upphöra.

Förvaltningen välkomnar förslaget att införa en bestämmelse som innebär att socialnämnden inte får besluta att vård ska upphöra, förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Bestämmelsen ökar barnens rättssäkerhet och trygghet och kommer att bidra till att minska risken att barn utsätts för anknytningsbrott och andra upplevelser som kan innebära ett trauma. För att ytterligare stärka skyddet hade förvaltningen välkomnat ett förslag som ger barnet rätt till ett eget ombud vid sådana beslut.

Förvaltningen välkomnar utredningens förslag som innebär en skyldighet för socialnämnden att överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud. Förslaget kommer att avsevärt bidra till möjligheterna för en trygg återflytt till vårdnadshavare, när detta är förenligt med barnets bästa och barnets behov, och på ett sätt som gynnar barnets fortsatta utveckling. Förvaltningen menar att det är särskilt positivt att förslaget också omfattar barn som vårdas utanför det egna hemmet enligt socialtjänstlagen.

2. Socialnämndens skyldighet att överväga överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken tidigareläggs.

Förvaltningen välkomnar det förtydligande av socialnämndens ansvar som förslaget innebär. Förvaltningen ställer sig tveksam till om förslaget i tillräcklig grad ger ökad trygghet och stabilitet och en stärkt princip av barnets bästa. Förvaltningen hade välkomnat ett förslag som möjliggör en skyndsam vårdnadsöverflytt till särskild förordnad vårdnadsöverflytt (6 kap § 7 FB) vid beslut om vård enligt LVU, när vårdnadshavaren utsatt barnet för allvariga övergrepp eller våld, eller när en vårdnadshavare dömts för mord eller dråp av den andra föräldern. Förvaltningen menar även att möjligheterna till adoption som komplement till vårdnadsöverflytt skulle behöva ses över. Detta för att ytterligare stärka barnets rättigheter och trygghet.

3. Socialnämnden ska följa upp barns situation efter det att vård enligt LVU har upphört.

Förvaltningen är positiv till förslaget som innebär att socialnämnden får en skyldighet att följa upp barnets situation efter att vård enligt 2 § LVU upphör. Då det är den kommun där barnet bor som har rätt att inleda en ny utredning är det viktigt att förtydliga hur uppföljningen ska ske i de fall familjen flyttar till en annan kommun. För att minska risken att information om barnets situation går förlorad behöver frågor om informationsöverföring, anmälningsansvar och möjlighet att föra över uppföljningsansvaret ses över.

4. Socialnämnden får befogenhet att besluta om drogtestar för vårdnadshavare och föräldrar till barn som vårdas enligt LVU.

Förvaltningen välkomnar förslaget. För att ytterligare stärka barnets rättigheter menar förvaltningen att befogenheten även borde gälla under uppföljningstiden efter det att vården enligt LVU har upphört.

Avseende de konsekvenser som förslagen kan förväntas få delar förvaltningen utredningens bedömningar. Förvaltningen menar att förslagen sammantaget innebär stärkta rättigheter för barn som vårdas utanför det egna hemmet och att förslagen kommer att bidra till att förbättra förutsättningarna för en trygg uppväxt och en god utveckling för dessa barn. Då antalet beslut om placeringar, som skulle omfattas av förslaget om uppföljningsskyldighet, relativt sett historiskt varit få, bedöms kostnaderna för stadsdelsnämnden i det avseendet bli låga.

Förvaltningen föreslår att Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen,

Kerstin Andersson  
stadsdelsdirektör

Jan Rönnberg  
avdelningschef

Östermalms stadsdelsförvaltning  
Stab

Karlavägen 104  
Box 24 156  
10451 Stockholm  
Växel 08-50810000  
Fax  
ostermalm@stockholm.se  
stockholm.se

## Bilagor

1. Författningsförslag i promemorian Barnets bästa när vård enligt LVU upphör, Ds 2021:7

## **Attesterat av**

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

<b>Namn</b>	<b>Datum</b>
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2021-04-01
Jan Rönnberg, Avdelningschef	2021-03-30